

В ателието на художника

Запознавайки се с художника Валентин Попов преди години, поисках да видя неговото ателие. Там попаднах в един друг свят от форми и цветове, картини в предверието, в другата стая с подредени огромни и помалки платна, както и в самото ателие с оцветени прозорци и статив, на който винаги имаше картина, над която работи в момента. Разговаряхме за рисуване и поезия, за общи познати и непознати за мен творци, за феномена на рисуването и писането. Там четох в ръкопис неговите записки, които се появиха по-късно в книгата му „Бивш чужденец“, писана и издадена на чешки език. Понякога той четеше на глас мои стихове, а по-късно стана и художник на корицата на книгата ми „Ангелите на Златния град“. Сега съм отново в познатото ателие за разговор с художника, в момента, когато е започнало нападението на Русия в Украйна, от който е лично засегнато и семейството на Валентин Попов, чиято съпруга е от украински произход.

– Ако си представиш днешния свят като картина, как би изглеждала?

– Труден въпрос. Опитвам се да „видя“ нещата, света около мен. Мисля, че художникът не се опитва да изрази красотата на природата или човешката красота или обратното – грозотата, насилието. Той акцентира своя поглед така, че да изнамери и създаде нова реалност, достатъчно е да умее да наблюдава, за да изрази или нарисува и невъзможното. И тъй като всичко около нас се мени, променя и първоначалната мисъл, така че и картината се променя.

– Кога започна да рисуваш и как реши, че ще станеш художник?

– Бях 9–10 годишен, когато започнах да рисувам, това ме насочи към Художествената гимназия, а по-късно и към Художествената академия. Спомням си първите години в гимназията – бяхме толкова възторжени и наивни, всички си мислехме, че сме гениални. Разбира се, скоро се освободихме от това усещане в Академията, но подобно беше най-щастливият период в моя живот, оттогава и досега се възхищавам от Владимир Димитров-Майстора и неговото умение да постави в центъра на картините си лицата и телата, въпреки че те са заобиколени от природа. Бях в класа по живопис на Ненко Балкански, рисувахме живи модели, което пробуди у мен интерес към човешкото тяло.

– Как се озова в Прага?

Валентин Попов пред картината, върху която работи в момента

– Игра на съдбата, може да се каже. На българското Черноморие се запознах с чехкинята от украински произход Тамара, тя стана моя съпруга и заживяхме в Прага. Имах късмет, че по това време, средата на 70-те години, Българският културен център търсеше художествен редактор за списанието „България“. Започнах работа там и тази съвместна дейност продължи 15 години. Междувременно работих и като илюстратор в сътрудничество с български и чешки издателства, между които и

„Хр. Г. Данов“. Илюстрирал съм книги на Йордан Радичков. Правих сценографски проекти за бърненския театър Divadlo Husa na provázku. В по-късно време илюстрирах и своята книга „Бивш чужденец“, излязла и писана на чешки език, както и превода на Георги Господинов.

– Естествено възниква въпросът ми какво е според теб стилът и какъв е твоят като художник?

– Както е казал Мопасан „Стильът, това е човекът“. С други думи,

Акт 3

Валентин Попов е роден в София през 1947 г., където завършва Художествената академия. От 1975 г. живее в Прага. Член е на Ново сдружение на пражките художници „Храстен“. Рисува живопис и графика. Негови работи се намират в частни колекции в Швеция, САЩ, Италия, Чехия; в музеи в България и Чехия. Има повече от тридесет самостоятелни изложби в Прага, Карлови Вари, София, Варна, Парма и Ню Йорк. Няколко пъти е излагал картини в галерията на Пражката музикална академия, а напоследък в Българския културен институт в колективна изложба на български художници, живеещи в Прага.

Откъси от книгата му „Бивш чужденец“. Издателство „Литературен салон“, Прага 2012 г.

„В края на 20 столетие и началото на новото сме свидетели на феномена, който парадоксално отрича стремежа към сплотяване на народите: Югославия, Афганистан, африканските земи и т. н. Навсякъде можем да видим проблеми, които възникват между отделните етноси!! п.п. Щом дойде до скалпела, всичко е много рисковано. Последниците могат да бъдат непредвидими. Мили политици, преди да предприемете каквото и да е, трябва веднага да започнете да си повтаряте: „Всичко, което произнесете от тук нататък, може да бъде използвано срещу вас!“.

Образът, фигурата, наблюдавана отблизо, е по-скоро интериор, който виждам все по-често като стая, в която стоя, седя или лежа и не виждам нейните очертания. Изгубва се в периферното виждане, защото аз самият съм вътре и наблюдавам тези контури, които ме обграждат от всички страни.

Човешкото лицемерие, дори и в най-замаскирана форма може да се появи в картината. Провиждане до вътрешното „пространство“? Не е възможно, да се проникне отвътре! Не е възможно, но е възможно да се види в картините.

Да исках да видиш края още в началото на рисуваната картина, е същото както да исках да уловиш смъртта, докато си жив.

Трябва ли да ви обяснявам своите картини?! Не е възможно! Казал съм толкова много по време на рисуването, че сега ми е трудно да повтора това, което съм преживял по време на работата, защото разговорите ми сам със себе си са били толкова интензивни, колкото е изисквала самата картина“.

начин на изразяване, самият процес на изява. Картината е борба с фантазията, със свободата на изразяване. Почвайки да рисувам, не знам какво ще се получи, имам представа за идеята, темата, но останалото възниква в самия процес. Често се и променя, затова понякога преработвам картините, неща, които преди не съм очаквал и резултатът може да се получи съвсем различен.

Майката на художника в мигове преди смъртта

Писмото от Бриджит Бардо до Валентин Попов

– Имаш специфичен начин на полагане на цвета, почти точковообразно, което хомогенизира образа и, наблюдавайки го отдалече, го виждаме компактно. От друга страна не рисувах природа, а човешки

тела, защо?

– Да, защото смятам, че центърът е човекът, а той е и част от природата. Но природата като такава не ме вълнува в картините, по-скоро човекът с неговите страхове и вълнения. За мен смъртта е част от живота, а не обратното, както се твърди. А техниката, която споменавах, е част от този опит да видя и нарисувам тялото, лицата, мимиките, понякога гротескно преиначени, иронични, тъжни или весели. Понякога и социалната деформация, подмяната на ценностите. Може това да е и някаква инвенция за сюрреализъм или импресионизъм, предпочитам в картината да има разказ, но той да звучи като „някога и някъде“, а не „тук и сега“. Такова картинно пространство изграждам например, в цикъла „Форми“. Пристъпвам и към графично почти шрихиране на образа или деформация на крайниците, както и оптичен поглед отгоре надолу и обратното за постигане на драматизъм.

– А какво ще кажеш за размера, някои от платната са наистина огромни, докато други нормални или по-малки?

– Въпросът за композицията и идеята диктуват и размера на картината, така искам да внуша и своите метафорични изображения, да се докосна до теми за социалната деформация или чисто етични мотиви.

– Как стигна до писането?

– Това е вид себerefлексия – да опиша състоянието на българин, живеещ в Чехия. Обичам да наблюдавам, да сравнявам, от друга страна е интересно как се преобръща съзнанието и мисленето ми тук, как се отразяват и смесват двата езика, различните действия и действителности, начинът на живот.

Необходим послепис към интервюто

С Валентин Попов сме приятели, един от малкото, които имам тук, в Прага. За мен беше мъчител-

но началното ми приспособяване и Валентин Попов решително ми помагаше в адаптацията. С часове съм слушала неговите разкази за местата и хората, които е познавал. Смешни и трогателни истории, например с Бриджид Бардо, на която пише писмо през 2005 г., поздравявайки я за нейната защита на животните и отговорът на звездата, който е запазен в ателието му. Пътуванията му до Ню Йорк, Париж, Рим. Срещата му с известни писатели и художници, спомените му за близки и сродни души. Той отказа да говори за наскоро починалия художник Николай Станев, с когото го свързва дългогодишно приятелство и съвместна работа, толкова силна бе болката му, затова и не го притесних с въпроси за Николай Станев, светла му памет!

Не говорихме и за онези художници, които се препитават с рисуване на Прага, всеки има право на избор! Но той не комерсиализира своя талант. ◆

Блага Димитрова отново в „Клементинум“

На 2 януари т. г. си припомнихме 100-ата годишнина от рождението на значимата българска писателка, литературен критик и политик Блага Димитрова (1922–2003 г.). Когато преди време към мен се обърна Българският културен институт в Прага с идеята да организираме литературна вечер, посветена на този юбилей, си спомних – нещо подобно вече се беше случвало в библиотеката. Преди 20 години в Славянската библиотека организах изложба и културна вечер, посветени на 80-годишнината на Блага Димитрова.

Преди това имах щастието да я посетя в софийското ѝ жилище. Заедно със съпруга си, литературоведа Йордан Василев, тя беше подготвила ценни материали – публикации, снимки и документи. На три от книгите ми написа и посвещение. Когато разглеждах отново снимките от това отдавнашно „клементинско“

събитие, не успях да сдържа вълнението си – даже не бях в състояние да преброя колко страхотни, чудесни хора от българистичните, библиотечните и литературните среди и от българското национално малцинство в Прага си отидоха от нас през тези двайсет години. Последната загуба бе на 12 януари, когато ни напусна литературният историк и преводач д-р Дана Хронкова

Блага Димитрова с любимата си котка